

Fundació
ROCA GALÈS
CATALUNYA

Llegeix la revista mensual del cooperativisme català — rocagales.cat

Cervesa artesana, millor en cooperativa

Pàg. 10

Xavier Ferras,
robòtica i economia
social i solidària

Pàg. 13

El canvi d'escala,
i el cooperativisme
agroecològic

Pàg. 16

Una economia,
ni teva, ni meva,
nostra!

Pàg. 20

*Referent
Cooperatiu Català en
Prevenció de Riscos
Laborals*

*Nou servei
Vigilància
de la Salut*

*Totes les especialitats
preventives.
A tot Catalunya*

SePrA
servei de prevenció

www.sepra.cat

T. 93 457 41 45
Trinxant 98-100, 08026 Barcelona sepra@sepra.es

Servei de Prevenció Aliè acreditat en totes les especialitats (SP-063-B)

"... Incerteses, dubtes, problemes...?"

LLUITEM PLEGATS!!

· ESPECIALISTES EN COOPERATIVES ·

GABINET JOAN JOSEP GONZÀLEZ, S.L.

- Planificació i Gestió Comptable
- Declaració Impost de Societats
- Estudis Econòmics de Viabilitat i Plantejament de futur
- Control Pressupostari
- Diagnòstic econòmic, financers i de sistemes de control de la Cooperativa
- Assistència de Membres de les Comissions de Vigilància i Junes Rectores
- Consultes sobre problemàtica econòmica, comptable i fiscal

GONZALEZ & CIA AUDITORS
AUDITORES CENSORES JURADOS DE CUENTAS

- Auditores de Comptes Anuals
- Auditories i Revisió dels Comptes
- Projectes de Fusió i Escissió
- Auditoria de Gestió
- Informes especials

Pensem com tu. La feina,... ben feta.

GIRONA 38 1ª 1ª · 08010 BARCELONA · Telèfon 93 265 35 05 Fax 93 232 56 13
e-mail: gjjg@gonzalezauditors.com

www.cronda.coop

1 de cada 4 catalans i catalanes de més de 16 anys treballa, compra o participa en una cooperativa

Al Col·lectiu Ronda apostem perquè el centre de l'economia siguem les persones

Al servei de les cooperatives i l'economia social

Assessorament, gestió i suport a l'administració d'empreses cooperatives, fundacions i organitzacions sense ànim de lucre en l'àmbit laboral, comptable, fiscal, econòmic i de consultoria especialitzada

ASSESSORAMENT JURÍDIC COMPROMÈS

 Col·lectiu Ronda

Segueix-nos a les xarxes

@rocagales

/FundacioRocaGales.5

rocagales.cat

Editora: Fundació Roca Galès

Redacció i administració:

Aragó, 281, 1r 1a 08009 Barcelona
Tel. 93 215 48 70 - cc@rocagales.cat
www.rocagales.cat

Coordinació: Agnès Giner.

Consell assessor: Miquel Corna,
Enric Dalmau, Agnès Giner, Francesc
Reverté, M. Lluïsa Navarro, Xavi Palos,
Montse Pallarés, Jordi París, Joseba
Polanco, Ricard Pedreira, Esteve
Puigferrat i Olga Ruiz.

*Els autors són responsables dels
articles signats. Ni la direcció de la
revista ni els editors comparteixen per
força les opinions que puguin reflectir
els textos aquí inscrits*

Foto portada: Toni Miranda.

Disseny, maquetació i impressió:

L'Apòstrof, SCCL, i Cevagraf, SCCL.

Dipòsit legal B-22.823/80

ISSN 1133-8415.

Aquesta revista ha estat impresa en
paper ecològic.

 **Generalitat
de Catalunya**

Sumari

04

TORNAVEU

Alexandrina Altirriba.

05

EDITORIAL

Una dictadura democràtica?
Llibertat presos polítics, no al 155!

06

NOTICIARI.

Agnès Giner.

09

COOPERATIVES DE CATALUNYA

Les cooperatives:
empreses del territori.
*Confederació de Cooperatives
de Catalunya.*

10

LES NOSTRES COOPERATIVES

Cervesa artesana i local,
millor en cooperativa.
Pep Valenzuela.

13

L'ENTREVISTA

Xavier Ferràs.
Montse Pallarés.

16

AJUTS RECERCA COOPERATIVISME

El canvi d'escala: un revulsiu per a
la sostenibilitat del cooperativisme
agroecològic?

*Pati Homs, Adrià Martín Mayor
i Gemma Flores-Pons.*

20

ECONOMIA SOCIAL SOLIDÀRIA

Una economia ni teva, ni meva.
Nostra!

Anna Sánchez Ribas.

23

RESSENYA

L'economia social catalana, la
distribució comunitària del guany.
Xavier Ferré

24

SALUT COOPERATIVA

El mètode Bates,
Orit Kruglanski

25

OPINIÓ

Presència de l'alteritat.
Daniel Jover.

27

BIBLIOTECA

Retalls.
Agnès Giner.

Un parell de preguntes (que en són tres) a:

Alexandrina Altirriba

(Barcelona, 1956), presidenta del Grup Cooperatiu TEB,
Mestra d'educació especial i màster en organització industrial

Per mi, **el cooperativisme té un punt fort** i és que els resultats del treball repercuteixen en tot el col·lectiu de treballadors. En el nostre cas, a més a més, la majoria del col·lectiu són persones amb discapacitat intel·lectual, per la qual cosa és doblement atractiu.

El model cooperatiu té de vegades una dificultat i és que l'aportació al treball no sempre és equitativa. En el nostre cas, a més a més, la majoria de membres són persones amb discapacitat intel·lectual, representants per les seves famílies, i sovint els és difícil prendre decisions transcendentals per a la cooperativa.

Les cooperatives sense ànim de lucre, on el focus és la persona amb discapacitat han de ser especialment actives en tots els àmbits. És cert que per a nosaltres el treball és el principal instrument d'accés a la vida inclusiva, per bé que no és l'únic. Així, per exemple, als inicis de la cooperativa, vam lluitar per l'escolarització, ja que les persones amb discapacitat majoritàriament s'estaven a casa, sense anar a l'escola; ara, reivindicuem l'escola inclusiva i l'accés a una formació professional adequada. També **lluitem per l'accés a l'habitatge i per fomentar la màxima autonomia de les persones amb discapacitat**, amb serveis adequats, que tinguin en compte la seva trajectòria vital, i de qualitat. El lleure és per a la cooperativa un àmbit també essencial, especialment l'esport, amb les implicacions de vida saludable i esperit de superació.

Una dictadura democràtica?

Llibertat presos polítics. No al 155!

La supressió de l'autogovern de Catalunya, amb la dissolució del Govern legítim i del Parlament mitjançant l'aplicació de l'article 155; l'empresonament i exili del Govern; l'empresonament de Jordi Sànchez i Jordi Cuixart, representants d'entitats civils de les quals som sòcies com a Fundació; la intervenció dels comptes de la Generalitat de Catalunya; les amenaces als mitjans de comunicació públics catalans; les querelles contra els docents de l'ensenyament públic català. Tot plegat és esgarriós, un escenari excepcional i profundament repressiu, inconcebible en un estat democràtic i de dret, més propi en tot cas del règim franquista. Estem vivint, potser, una dictadura democràtica?

Des de la Fundació Roca Galès, com a entitat que promou el cooperativisme, la justícia social i la defensa del medi ambient, ens reafirmem en el compromís de la defensa de les llibertats polítiques i pel dret d'autodeterminació, marcs essencials per a la cohesió social i el benestar de la població. Per aquest motiu donem suport al procés **Aixequem la República**, que fa una crida a engegar un procés constituent plural i des de la societat, que traci un nou país amb plenes llibertats i amb una economia al servei de les persones i la vida.

A més, exigim fermament la llibertat dels i les presos polítics. No són els primers presos polítics de l'Estat des del restabliment de la democràcia, però volem que siguin els últims. Amb un record especial per a Dolors Bassa, Consellera de Treball i responsable de la política pública cooperativista catalana dels darrers dos anys. Alliberem-los a tots i alliberem-nos de la mordassa política, ideològica i econòmica que pateix Catalunya. Contra la foscor de la dictadura, el color (groc) de la llibertat.

Foto: Treballadores del Departament de Governació.

ARIEL GUARCO, NOU PRESIDENT DE L'ALIANÇA COOPERATIVA INTERNACIONAL

El passat 17 de novembre, l'argentin Ariel Guarco va ser elegit nou president de l'Aliança Cooperativa Internacional, en el marc de l'Assemblea General de l'Aliança Cooperativa Internacional (ACI), un esdeveniment bianual, que enguany s'ha celebrat a Kuala Lumpur, Malàisia.

D'un total de 691 vots, Guarco en va rebre 671. El nou president de la ACI va dir: «És un gran honor ser triat president de l'Aliança. El nostre moviment inclou mil milions de persones arreu del món. L'Aliança necessita ser el far que els guia. El context global requereix que sortim al camp de joc amb la camisa de la cooperativa i confrontem amb la nostra coherència, trajectòria i diversitat, als bel·licistes, els especuladors i els que controlen l'economia que estan portant a la humanitat a un camí sense tornada».

Ariel Guarco és president de Cooperar, la Confederació Cooperativa d'Argentina, i ha estat membre del consell de l'Aliança

des de 2013, així com també candidat a president de l'Aliança en 2015. Cooperar treballa amb 67 federacions cooperatives, 5.000 cooperatives i 10 milions de membres.

Guarco prové d'una família de cooperativistes, la seva mare havia treballat per a la cooperativa elèctrica de la seva ciutat local. Després d'unir-se a la cooperativa i ocupar diversos càrrecs, Ariel Guarco en va esdevenir president. Va continuar desenvolupant diferents activitats, es va arribar a convertir en president de la federació de cooperatives de serveis públics de Buenos Aires (FEDECOBA), càrrec que encara ocupa.

Guarco substitueix Monique Leroux, que ha estat dirigint l'Aliança a partir de 2015. Durant el seu mandat, l'Aliança va buscar que la veu del moviment cooperatiu fos escoltada en fòrums internacionals i en les principals reunions econòmiques a escala global.

VISITEM LES OBRES DE LA BORDA, SCCL, D'HABITATGE COOPERATIU EN CESSIÓ D'ÚS

El passat dijous 9 de novembre unes quantes persones vinculades a la Fundació Roca Galès vam visitar les obres de l'edifici d'habitatge cooperatiu en cessió d'ús que la cooperativa La Borda està construint dins el recinte de Can Batlló, al barri de Sants-La Bordeta de Barcelona. Es tracta de l'edifici de fusta més gran del país.

Vàrem poder comprovar que, malgrat que des de fora tot semblava força igual, l'obra segueix avançant a bon ritme. Tot i que no és tan visual com el muntatge de l'estructura de fusta d'aquest estiu, ara estan treballant amb els interiors. A més, els murs de la planta baixa ja estan gairebé acabats, s'està pavimentant i en breu entrarà la fusteria.

Pel que fa al local comercial, vam saber que anirà destinat, sens dubte, a una organització de l'economia social i solidària que estigui preferentment arrelada al territori, que encara està per determinar.

L'habitatge cooperatiu en cessió d'ús és un model cooperatiu no especulatiu i sense afany de lucre en què la propietat dels habitatges sempre recau en la cooperativa. Les persones sòcies cooperativistes gaudeixen d'un ús indefinit de l'habitatge a través d'un dret d'ús assequible. La cooperativa té una vida indefinida i les persones usuàries, sòcies de la cooperativa, tenen un grau més gran d'autogestió basat en l'organització democràtica de les cooperatives.

COL·LOCACIÓ DE LA PLACA COMMEMORATIVA ON VA VIURE I MORIR JOSEP ROCA GALÈS

El dimecres **13 de desembre a les 11 h** del matí tindrà lloc la col·locació de la placa commemorativa a la façana de l'edifici on va viure i morir el cooperativista Josep Roca i Galès, concretament al **carrer Torrijos, 20** del barri de Gràcia de Barcelona, per part del Districte de la vila de Gràcia de Barcelona,

La placa contindrà el següent text: *A Josep Roca Galès (1828-1891), que va viure i morir en*

aquest edifici. Fou cooperativista, dirigent obrer, teixidor i republicà. Des de 1866 encapçalà a Barcelona un obrerisme societatari i cooperativista. Fou treballador de la fàbrica de filats Vilaregut, de Gràcia.

Amb l'assoliment d'aquesta fita, la Comissió de memòria i prospectiva de la Fundació Roca Galès segueix treballant per recuperar la memòria històrica del cooperativisme com a eix transversal del seu pla de treball, i se centra ara a assolir la inclusió de noms de persones cooperativistes en el nomenclàtor de la ciutat de Barcelona.

Josep Roca i Galès (Barcelona, 1828 – Gràcia, 1891) introduí i divulgà les idees cooperativistes al diari *La Asociación* (1866). L'associació que representava, la Propagandora del Trabajo, fou la primera cooperativa catalana. Va pertànyer al Partit Democràtic i després al Partit Republicà Federal. Va ser escollit diputat provincial per Barcelona l'any 1872. Des de la Diputació de Barcelona va destacar en la defensa dels interessos obrers. Teixidor d'ofici, tingué una sòlida formació tècnica i econòmica. És autor del llibre *Un obrero en Fairmount Park*, en què descriu l'Exposició Internacional de Filadèlfia. Va ser un defensor del proteccionisme català, fet que li permeté exercir un paper de pont entre els sectors obrers i burgesos, mitjançant l'entitat Centre Industrial de Catalunya. Fou definit com un obrer honrat, un economista pràctic i una autoritat moral dins del moviment obrer català.

La Fundació Roca Galès va dedicar-li el volum 8 de la col·lecció «Cooperativistes Catalans», escrit per Gabriel Plana i Gabernet, i publicat conjuntament amb Cossetània edicions l'any 2007.

OBERTA LA CONVOCATÒRIA DELS PREMIS ALS MILLORS TREBALLS DE FINAL DE GRAU SOBRE COOPERATIVISME

La Fundació Roca Galès torna a obrir els terminis de presentació de candidatures per premiar els millors treballs de final de grau (TFG) sobre cooperativisme de la Facultat de Dret i Economia de la Universitat de Lleida, de la Càtedra URV d'Emprenedoria i de Creació d'Empreses CÀTEDRA de la Universitat Rovira i Virgili, i de la Facultat d'Educació, Traducció i Ciències Humanes de la Universitat de Vic.

Els treballs, que han d'estar referits al món cooperatiu, preferentment basats en una cas real, i sempre supervisats per un professor o tutor de la facultat pertinent, també han d'haver assolit com a mínim una nota de 7,5.

Els premis al millor treball de final de grau s'impulsen des del curs acadèmic 2014-15 amb la voluntat de generar la realització d'aquest tipus de treballs sobre aspectes relacionats amb el cooperativisme i aprofitar els treballs de bona qualitat realitzats pels alumnes de la facultat pertinent. La dotació econòmica és de 500 euros.

Els terminis de presentació per aquest curs acadèmic 2017-18 són el **15 de novembre de 2018** per a tots treballs de final de grau de les universitats catalanes.

Trobareu les bases de la convocatòria i requisits a l'apartat «Premis» de www.rocagales.cat.

LLEGEIXES «COOPERACIÓ CATALANA»?

Volem arribar de manera més directa a tu, interactuar, saber què en penses, si t'agrada, què hi afegiries, o senzillament saber que t'agrada rebre'ns.

Envia'ns la teva adreça electrònica a cc@rocagales.cat amb l'assumpte «Llegeixo Cooperació Catalana» i si ens vols fer algun comentari addicional, serà molt benvingut.

45 ANYS DE COL·LECTIU RONDA

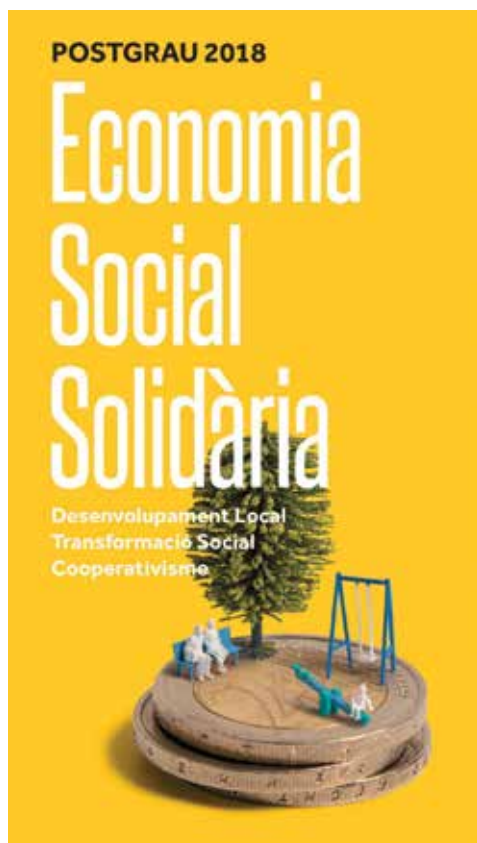

La cooperativa d'advocats Col·lectiu Ronda va celebrar els seus 45 anys d'història el passat 17 de novembre a la tarda, en una acte solemne a la sala Marquès de Comilles de les Drassanes de Barcelona.

Durant la celebració va tenir lloc una taula rodona sobre lluites històriques i socials amb la participació de David Fernández, periodista i activista; Marina Garcés, filòsofa, i l'antropòleg Manuel Delgado. La taula va ser moderada pels periodistes Sergi Picazo i Laia Altarriba.

També es va projectar un audiovisual que recull alguns dels continguts del llibre de Ponç Feliu Llansa *Sis homenots i una dama. Orígens i evolució del despatx laboralista "Ronda"*, recentment editat pel Col·lectiu Ronda i Icaria Antrazyt, dedicat als fundadors i fundadora del despatx.

Finalment va tenir lloc un sopar-còctel, amb pastís inclòs. Moltes felicitats amics i amigues!

POSTGRAU ECONOMIA SOCIAL SOLIDÀRIA 2018

Sorgit de la cooperació entre l'àmbit universitari (UAB), l'administració local (Ajuntament de Sabadell) i el moviment cooperatiu (Teler Cooperatiu/Ateneu Cooperatiu del Vallès), l'objectiu del **Postgrau d'Economia Social i Solidària. Desenvolupament local, transformació social i cooperativisme** és construir un marc conjunt d'aprenentatge, formació i debat al voltant de l'economia social i solidària. Seguint una metodologia innovadora, s'estructura seguint el fil del disseny i posada en marxa d'un projecte nou o d'una vessant nova d'un projecte ja existent.

El postgrau s'adreça al teixit social actiu de les cooperatives o entitats de l'ESS, professionals de l'administració pública i estudiants en general.

La data límit d'inscripció és dilluns 5 de gener de 2018 i el requisit d'accés és tenir títol universitari de 180 ECTS o equivalent. La durada és de gener a juliol de 2018, amb 30 crèdits presencials.

La coordinació del programa és a càrrec de Glòria Estapé i Rosa García de la UAB i la coordinació general, d'Eudald Griera de Teler cooperatiu – Ateneu Cooperatiu del Vallès.

Més info: www.uab.cat, apartat màsters i postgraus propis i, postgrauess@telercooperatius.org

LES COOPERATIVES: EMPRESSES DEL TERRITORI

Els cooperativistes coneixem prou bé els principis i valors que regeixen les nostres empreses. Darrerament, els mitjans de comunicació estan posant molt d'èmfasi en un dels principis, el relacionat amb el territori, la qual cosa ens anima a reflexionar una mica més sobre el significat de l'arrelament territorial característic de les cooperatives.

Aquest arrelament té unes profundes arrels socials i societàries, ja que està fonamentat en el setè principi, sobre l'*Interès per la comunitat*, que diu: "Les decisions que pren la cooperativa han de ser responsables amb l'entorn en què està situada i han de promoure la participació en el desenvolupament de la comunitat".

Per tant, ens preguntem si el setè principi és un exercici de voluntat dels cooperativistes o és alguna cosa natural que sorgeix de la mateixa estructura societària de l'empresa. Probablement, és una barreja de les dues coses, però especialment obeeix a la naturalesa jurídica que impulsa el desenvolupament de tots els principis cooperatius i, per tant, s'impulsa des de la participació a la incorporació de socis, ja que són les persones sòcies les que prenen les decisions.

Així doncs, per què la incorporació de socis és tan important? Doncs perquè és d'aquesta manera com s'aconsegueix que la cooperativa incorpori tota la diversitat, és a dir, tots els elements que produeixen l'arrelament al territori. Quan es tracta dels socis que treballen a la cooperativa, l'arrelament es produeix directament a través de la creació d'ocupació perquè es fa amb voluntat de permanència, conseqüència del compromís de respondre a la necessitat laboral de la persona al llarg de la seva vida. Alhora, això produeix generació d'activitat, però també indirectament, perquè la generació d'activitat produeix més ocupació indirecta. La incorporació de socis, en qualsevol de les branques del cooperativisme, contribueix a l'augment del capital i és, per tant, un element de canalització de l'estalvi per enfortir l'empresa. De tal manera que, ha de ser aquesta activitat la que contribueixi als ingressos

que han de permetre un salari digne per a les persones que hi treballen i que, a més, generi, a l'empresa, el desenvolupament d'infraestructures tangibles i intangibles, sistemes socials, etc.

Aquest procés econòmic, per tant, no finalitza a l'àmbit del treball, sinó que contribueix a la societat de manera més àmplia i també genera ingressos fiscals, conseqüència de la tributació en el territori, una característica més que reforça l'arrelament de l'empresa, ja que els ingressos de les administracions públiques són

una font pel desenvolupament d'infraestructures i serveis públics que han de millorar les condicions de vida

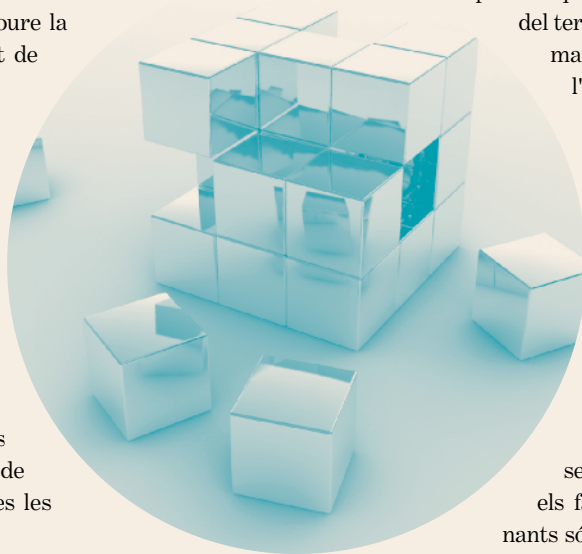
del territori. A més, l'empresa està obligada permanentment a la presa de decisions, tant en l'àmbit de la gestió ordinària com estratègica, des dels diferents òrgans de govern.

Doncs bé, a les cooperatives aquests òrgans es componen de les persones sòcies que vetllen per l'interès de l'empresa des d'una òptica personal i sota un principi de poder d'una persona un vot, al marge del capital, la qual cosa contribueix al fet que a la presa de decisions s'incorporin altres factors més enllà de la maximització del benefici del capital –el qual no necessàriament ha de ser determinant en la decisió. Tanmateix, els factors que sí que passen a ser determinants són: la supervivència de l'empresa, els llocs de treball i el territori on s'ubica l'empresa.

Quan la cooperativa té una vessant financera, l'increment de persones sòcies, tant a l'àmbit del treball com en els altres àmbits del cooperativisme, contribueix a una captació de l'estalvi del territori i, alhora, a una gestió d'aquest que es vincula al territori a través d'una proporció important de l'activitat creditícia, en les seves diferents tipologies.

Juntament amb aquestes característiques, les cooperatives també impulsen, en diversos nivells de l'administració, polítiques públiques perquè contribueixin al desenvolupament del cooperativisme i l'economia social.

Per tant, són molts els factors que fan de les cooperatives empreses arrelades al territori i per això també han de ser considerades com a model a promoure per cohesionar la societat i millorar el nivell de vida.

Cervesa artesana i local, millor en cooperativa

La producció artesana de cervesa ve carregada de continguts i conceptes d'economia social i solidària, com és la utilització de productes de la terra a l'abast, la producció d'autoconsum i amb perspectiva local i comarcal com a marc de referència, l'ús i promoció de productes agroecològics, la implicació amb el teixit social i les xarxes.

4 experiències

Pep Valenzuela
@pepvalenzuela

Socis de Cerveses Lluna.

La producció artesana de cervesa, amb referències mil·lenàries, parla de treball fet tradicionalment per les dones, d'aquí el nom Ninkasi, de la deessa sumèria de la cervesa, amb recepta inclosa, del 1.800 aC. *Cooperació Catalana* ha parlat amb quatre cooperatives del país: Ninkasi (Berguedà), Cornèlia (Cornellà de Llobregat), Capfoguer (Santa Coloma de Gramenet) i Lluna de València (Alcoi); mostra de la diversitat i potencial en aquest àmbit.

NINKASI, CERVESA, SOBIRANIA ALIMENTÀRIA I AGROECOLOGIA

Ninkasi és una cooperativa productora de cervesa ecològica i amb productes elaborats a Catalunya. Un projecte que té antecedents en l'Associació Humulus Lupulus de cultura de la cervesa, nascut el 1995 al barri del Poble Sec. En l'origen hi havia un debat sobre la sobirania alimentària, al país no hi havia cerveses artesanes, tot s'havia d'importar. Es van plantejar tenir cervesa pròpia.

Aquí va néixer Glops, fàbrica pionera en la fabricació de cervesa ar-

tesanal al país, entre Imma Collado i Àlex Padró. L'èxit, explica l'Imma, va crear moltes expectatives i va produir diversos projectes diferents.

L'Imma va anar, al 2003, al Solsonès i més tard al Berguedà, on durant 10 anys va treballar amb l'ordi, per fer un producte plenament local. Al 2015 es retrobà amb l'Àlex, i el 2016 van crear l'actual cooperativa Ninkasi, a partir del que havien avançat en I+D, amb veïns productors, pagesos que feien l'ordi.

A més d'aquest ordi, hi ha una qüestió clau, com és el maltatge, «pensàvem que podria ser una fase més de la nostra elaboració, però ens hem vist amb un altre ofici de cara, i hem tirat endavant», explica l'Imma. Avui dia elaboren amb 30% de matèria primera catalana. Aquest any invertiran per instal·lar una malteria que permeti que el procés sigui al 100% autòcton.

Amb dues sòcies i dues treballadores assalariades, la cooperativa està federada i participa en la XES i el Pam a Pam: «Volem treballar en xarxa, hem treballat de forma indi-

I.V.

vidual durant anys i hem après que no va massa lluny». Avui, les cerques Ninkasi són ecològiques 100 %.

CORNÈLIA, CERVESA CORNELLÀ DEL LLOBREGAT

La cervesera Cornèlia és una cooperativa amb 4 anys de recorregut, nascuda a Cornellà. David Garcia, un dels socis fundadors, ja elaborava la seva pròpia cervesa a casa des de feia uns 10 anys. L'altre element clau per endegar el projecte, l'articulació amb una xarxa de cooperatives del consum i productors de la comarca del Baix Llobregat que es diu La Paca, on van començar a distribuir alguns temps abans.

La cervesera sorgeix també com a projecte d'autoocupació, amb quatre persones sòcies, i una visió local i comarcal, vinculada a experiències associatives de la zona, tenint molt clar que «la cervesa viatja malament, i que aquesta característica de producte local per consumir localment és un eix fonamental».

Nascuda el 2013, començaren a elaborar al 2014, amb un nom que

fos referència local, però també quelcom original o provocador, i així nasqué aquesta marca Cornèlia. Són membres de la Federació de Cooperatives de Treball i de la citada xarxa comarcal La Paca.

Va començar amb recursos propis i un préstec de l'ACSA, com un 8% d'un total de 100.000 euros. Després d'un curs una mica irregular, ara estan al règim general i garanteixen cobrament de mitja jornada. És allò possible, considerades les característiques del mercat i del producte. L'any passat van produir 26.000 litres.

Explica en David que han hagut de crear el mercat de nou. Han crescut prou, però pensen que han arribat a un límit, marcat sobretot pel preu. La perspectiva és fer un salt de qualitat amb l'obertura d'un bar, això ja permetria plantejar-se arribar a la jornada completa.

La forma cooperativa, finalment, s'adiu més amb la forma en què volien funcionar: «tots igual, democràcia, mateix capital, ens semblava el natural».

L'Imma, de
Ninkasi,
a la FESC 2017

CAPFOGUER DE SANTA COLOMA DE GRAMENET

Després de 6 mesos d'obres, el 29 de novembre de 2015 obrí a l'avinguda Santa Coloma aquest espai polivalent, que uneix un local social, format per l'Associació Cultural Ara Mateix i Local Social Crida, avui conegut com Ca la Sisqueta, amb la Fàbrica de Cervesa Artesana Capfoguer, que és, alhora, obrador per elaborar cervesa i restaurant.

No és l'única referència a moviment i lluita social. El local havia estat seu d'una fàbrica tèxtil, que les treballadores van defensar contra la deslocalització als anys setanta,

“

Les cerques de la Lluna de València tenen totes certificades ecològiques, i són aptes per a vegans.

amb suport del barri. Amb la victòria van fer una cooperativa, Eurostil. Algunes de les treballadores van assistir a la inauguració del local, en una activitat molt emotiva.

Tampoc és casualitat que un dels impulsors del projecte, Aleix Madrid, ja feia cervesa temps abans, per a consum propi amb una associació de 3 productors, nucli del projecte, a l'Ateneu Popular Julia Romera de la ciutat, entre el 2007 i 2008, aquí va néixer el nom Capfoguer i la perspectiva de fer d'això un projecte d'autoocupació. «Nosaltres volíem fer alguna cosa per mantenir coherència entre militància i vida quotidiana», explica l'Aleix, «per això, a més, vam entendre de seguida que la forma del projecte havia de ser cooperativa».

Fins al 2014, feina, estudis i anar fent proves i una producció en un obrador de lloguer, fins a 100 litres per olla. Comencen a fer el primer pla d'empresa i estudi de mercat; amb l'afegit llavors del projecte gastronòmic, que avui amb la Patricia al capdavant n'és «un pilar important». L'abril del 2015 creen la cooperativa amb 4 socis: l'Aleix, la Patricia, la Núria i el Jordi; més tard en Guillem va entrar de treballador assalariat i esdevingué soci el juliol de 2017.

Amb un préstec a 10 anys del Coop57, més les aportacions personals i suport d'amistats i famílies, fins a uns 150.000 euros en dues etapes, Capfoguer està en un nivell encara baix, uns 600 euros per mes fent entorn a 50 hores setmana, però en breu creuen que podran arribar als 1.000 euros i 40 hores setmanals. O sigui, les coses van bastant bé, i de fet no millor per problemes imprevistos amb la màquina de cervesa i l'aire condicionat. Però la màquina no para.

Ara només fan barril, a l'espera de poder comprar una màquina embotelladora.

Formen part de la xarxa de moneda local Grama, de la XES, la XAREC, a més de participar activament en el moviment social local i les festes alternatives i populars.

CERVESES LLUNA DE VALÈNCIA

Amb tres sòcies treballadores (dues dones i un home), la Maria, la Maite i en David i dos treballadors en pràctiques contractats, Articulatura de la Terra Cooperativa Valenciana elabora cervesa artesanal des del maig del 2007. Actualment tenen seu a Alcoi, en una nau industrial de 1930, rehabilitada.

Amb la creació de la cooperativa volien canviar de feina, recupear terres abandonades i ajudar a la transformació agroalimentària. Van començar a treballar en vinyes, fent confitures diverses i altres productes, però les exigències de Sanitat ho feien molt difícil. De manera que es van centrar en el vi i la cervesa, amb 12 membres associats (semblant a col·laborador), que avui ja en són 20.

«Ha estat molt difícil», declara la Maria, al 2007 no es veia la dimensió de la crisi, i la cervesa artesana i ecològica no era un sector madur. Això, ara, ha canviat. Tant, assegura, que «ens vam quedar una mica enrere». Al 2013 van fer canvi de marca cooperativa, d'imatge.

De totes formes, les seves cerveses tenen totes certificat ecològic, i són aptes per a vegans, o sigui que tampoc no tenen massa competència.

Han fet un pas qualitatiu i quantitatiu en aquest temps, amb l'equipament, calia ampliar instal·lacions per «poder treballar i viure bé els quatre o cinc treballadors, el pas el vam fer al 2016». Bàsicament, és que «amb la producció petita no podíem arribar al salari digne». Ara produeixen entre 100.000 i 120.000 litres per any.

Van començar, el 2007, amb les persones associades i un préstec petit de la caixa local d'Ontinyent, com uns 30.000 euros, ja liquidat. El segon finançament va ser amb Triodos, 120.000 euros, i també amb aportacions d'associats i préstecs participatius, fins a una inversió de 200.000. Ara es parla de la rehabilitació de nau i de nova maquinària. «Va ser decisiu dinamitzar la part comercial», reconeix la Maria.

A dalt, els socis de la Capfoguer, de Santa de Santa Coloma de Gramenet.

A baix, la gent de Cornèlia, de Cornellà

Xavier Ferràs

Montse Pallarès
@montpallares

Un personatge històric que voldries conèixer:
Isaac Newton

Una lectura imprescindible:
Rebel·lió a la granja,
de George Orwell

Un perfil de Twitter que no pots deixar de seguir:
El de *The Economist*

No podries viure sense:
Perdre'm pel Pirineu

Encara tens pendent:
Fer un any sabàtic per fer la volta al món

El cooperativisme és:
Una forma d'organització i una filosofia de vida

Robòtica i economia social i solidària, el futur utòpic

Xavier Ferràs és enginyer de telecomunicacions, MBA per ESADE, i doctor en economia i empresa per la UB. Actualment és degà de la Facultat d'Empresa i Comunicació de la Universitat de Vic.

X.P.

La Fundació Roca i Galès i el Fòrum d'Economia Social van organitzar el dia 14 de setembre la conferència «Impacte de la robòtica en l'economia social», a càrrec de Xavier Ferràs. L'acte ens va proporcionar l'oportunitat de conèixer de primera mà algunes de les innovacions que s'estan duent a terme en l'àmbit de la robòtica i de la intel·ligència artificial i com aquestes poden influir en el camp de l'economia, i de l'economia social i solidària en particular. Uns dies després d'aquesta conferència vam tenir l'ocasió de parlar amb Xavier Ferràs sobre aquests i d'altres temes.

Fa uns dies vas fer la xerrada a la FRG sobre la influència de la robòtica a l'economia social. Quina és la diferència entre la robòtica i la intel·ligència artificial, si n'hi ha alguna? Són la mateixa cosa?

Sí, podem dir que robòtica i intel·ligència artificial són la mateixa cosa. La robòtica és la integració de parts mecàniques amb un control de programari determinat. La intel·ligència artificial incorpora màquines que poden autoprogramar-se i aprendre per elles mateixes com si fossin criatures.

Ara ja s'estan posant en marxa en alguns llocs del món màquines amb visió artificial, màquines que disposen de reconeixement de veu, màquines que interactuen amb el medi. I que a través d'aquesta interacció amb el medi són capaces d'aprendre i d'incorporar aquests aprenentatges.

Quin seria l'impacte de la robòtica en el dia a dia? De vegades es té una concepció negativa de la incorporació de la tecnologia en general i de la intel·ligència artificial en concret a la vida quotidiana de les persones.

La intel·ligència artificial pot tenir coses positives i coses negatives. La tecnologia i la innovació també tenen coses positives i negatives.

I quines són aquestes coses positives i negatives?

L'impacte positiu més immediat que la intel·ligència artificial pot tenir sobre les persones és que pot fer-nos la vida molt més fàcil i còmoda. Ara mateix, l'impacte de la intel·ligència artificial sobre el futur té unes conseqüències que des de la nostra perspectiva actual són inimaginables. Ara fa uns anys no podíem tenir ni idea de quina manera canviaria inter-

“

«A meitat del segle XXI les màquines seran capaces de realitzar totes les tasques que fan les persones.»

net les nostres vides. Ara anem pel carrer amb telèfons mòbils que tenen accés a un munt d'informació que abans era impossible concebre. Podem consultar mapes, textos enciclopèdics, tenim accés a les notícies, a música, a un munt de xarxes socials. En aquest sentit, la intel·ligència artificial progressa de manera exponencial i aviat arribarà al mercat, com ho va fer internet ara fa més de 20 anys. L'any 1990 internet era ciència ficció. Algunes investigacions apunten que a meitat del segle XXI les màquines seran capaces de fer totes les tasques que fan els éssers humans, fins i tot aquelles que vinculen a l'emoció o a l'art, com pintar quadres, compondre simfonies o escriure novel·les. I es donaran avenços en el camps com la medicina, on es podran detectar malalties a través d'un *smartphone* (com per exemple detectar a través d'una fotografia si una taca a la mà és un càncer). La IA desenvolupa també capacitats creatives i en uns anys es podran crear i comercialitzar màquines amb intel·ligència pròpia. Les màquines deixaran d'estar limitades pel coneixement humà i podran reprogramar-se i aprendre a partir de l'experiència i prendre decisions autònomes, basades en aquest aprenentatge.

Això fa pensar en Skynet i un futur controlat per les màquines?

És evident que el desenvolupament de la intel·ligència artificial tindria conseqüències negatives, es podrien arribar a substituir els soldats per robots. Però quan parlem de IA no parlem de *Terminator*. Parlem de màquines intel·ligències dissenyades per fer-nos la vida més fàcil, més còmoda. El perill de la IA en el futur no són els *terminators*. Les conseqüències negatives tenen a veure amb la manca de treball. La part bona serà que les màquines seran capaces de fer totes les feines que ara fem les persones. Podran ser metges, assistents personals, professors universitaris, científics, escriptors. Tot es podrà fer a través d'una màquina. No hi haurà conductors ni taxistes. Per contra, això crearà atur. Cada cop hi haurà més atur gràcies a la IA i s'hauran de buscar noves formes d'innovació per tal d'evitar-ho. Per tant, jo crec que la por i el perill de la IA no són els *terminators*, sinó l'atur.

“

«El perill de la intel·ligència artificial no són els terminators, sinó l'atur.»

I quines són les possibles solucions a aquest perill. Quina mena d'innovació es necessita?

El que no funciona és el sistema de Henry Ford. Cal buscar un altre model econòmic que es basi en altres paràmetres diferents dels de la producció i del capitalisme ortodox. Quan les màquines substitueixen les persones en tots els àmbits del treball i de la producció caldrà buscar un nou sistema que no s'esfondri. Aquest sistema de producció, a més, ha deixat de tenir en comptes feines com la cura (que representa el 25% de l'economia al món i que no està computada) i també que cal anar cap a un planeta i una economia sostenible també des del punt de vista ecològic. El nou sistema haurà de basar-se més en la distribució dels béns i els valors que no en la seva pro-

“

«L'economia serà cada cop més social.»

ducció. Es tracta de crear una renda bàsica universal, perquè tothom tingui accés als béns. I per evitar la pobresa, aquesta és una mesura disruptiva que ja comença a estudiar-se en alguns països, com ara Finlàndia i Canadà. El fet que les persones tin-

guin uns ingressos fixos farà que l'economia tiri endavant i que la gent que vulgui muntar un negoci pugui arriscar, sabent que té un ingrés fix. És veritat que hi ha gent que preferirà no fer res, però això no hauria de suposar cap problema. La renda bàsica universal és un punt necessari en l'assoliment d'aquesta societat del futur, però cal estudiar-lo perquè segurament no serà suficient i caldran més coses per posar en marxa un món sense atur i sense precarietat. És una certesa que d'aquí a 30 o 40 el treball tal com el coneixem avui dia haurà desaparegut.

I com repercutirà la intel·ligència artificial en l'economia social? Podrem seguir parlant d'economia social?

La intel·ligència artificial s'aplicarà a qual·sevol sector, per tant, també a l'economia social. Sí que crec que podrem seguir parlant d'economia social, perquè gràcies a la tecnologia l'economia serà cada cop més social, si així ens ho proposem. Si aconseguim recursos suficients per a tothom gràcies a una tecnologia de tarannà democràtic i distributiu així serà.

Però pot passar tot el contrari... que avancem cap a una societat més estratificada i desigual. I pot ocórrer que la gent deixi d'estudiar, què passarà amb la formació? La gent deixarà d'estudiar?

Jo soc tecnooptimista. Les coses van molt bé. La tecnologia creix exponencialment. Les fonts renovables d'energia cada cop són més importants, la tecnologia solar a l'Índia, per exemple, està molt avançada. El Sol té molta energia, molta més energia de la que podem gastar i ara estem aprenent a extreure-la i aconseguir-la. Es podran tancar les nuclears i podrem anar en vehicles elèctrics que funcionaran amb energies 100% netes i renovables. També hi haurà noves formes de fabricar menjar, més netes, més ecològiques, sense desforestació, sense emissions de CO₂, sense contaminants. Les granges faran carn en provetes a partir d'un cultiu cel·lular. Ho resoldrem quasi tot amb l'I+D. Pel que fa a la formació, la gent mai no deixarà d'estudiar, com mai no deixarà de sentir música o de llegir. No estudiem només per formar-nos en una professió o per treballar.

EL CANVI D'ESCALA:

UN REVULSIU PER A LA SOSTENIBILITAT DEL COOPERATIVISME AGROECOLÒGIC?

Pati Homs, Adrià Martín Mayor i Gemma Flores-Pons
L'Aresta Sccl
@arestacoop

Durant els últims anys, en diferents projectes agroecològics, tant de consum com de producció, dins i fora de l'àrea metropolitana de Barcelona, ens hem anat formulant i compartint una sèrie de preguntes que es va repetint en els diferents espais en els quals participem: Per què als grups de consum han desaparegut les llistes d'espera? Per què hi ha cistellaires que deixen de participar-hi? Per què les comandes dels grups de consum segueixen sent relativament petites? Per què les productores continuen tenint projectes precaris i molt demandants de dedicació? Per què hi ha poca diversitat en els grups de consum? Per què hi ha dificultats d'articulació entre productores, entre consumidores i entre totes dues? Per què en molts grups de consum costa introduir productes més enllà de la cistella de verdures? Per què ha de requerir tanta implicació personal accedir a una alimentació agroecològica? Com ens organitzem d'una manera autogestionària, si tots els àmbits de la nostra vida requereixen de molta dedicació?

Des dels seus inicis, el moviment agroecològic s'ha anat estenent i han anat germinant una multitud d'iniciatives de producció i de consum que han donat formes concretes a tot allò que anomenem sobirania alimentària, agroecologia, sostenibilitat, economia social i solidària i cooperació. Han estat projectes plens de la força i de la convicció que dona formar part d'una acció col·lectiva més àmplia i que busca transformar la realitat que vivim.

Ara bé, fa temps que hi ha la sensació, cada vegada més compartida, que ens trobem en un moment d'inflexió en el cooperativisme agroecològic. Les dificultats amb què hem anat topant tant els projectes productius com les cooperatives de consum, així com les solucions que estem creant, les vivim cada vegada més com un problema comú i no com a dificultats puntuals de projectes concrets.

En aquest context, des de L'Aresta vam decidir a finals de 2015¹ iniciar una petita

recerca qualitativa amb l'objectiu de contribuir a obrir el debat sobre la sostenibilitat del cooperativisme agroecològic i explorar quin paper podia tenir la mida i els efectes d'un augment d'escala dins dels sistemes d'aprovisionament agroecològics. Per aquest motiu, d'una banda, vam recollir els discursos, debats, veus i pràctiques que hi ha hagut durant els darrers anys del cooperativisme agroecològic. D'altra banda, hem identificat diferents elements de sostenibilitat o de no sostenibilitat dins dels projectes agroecològics i ho hem analitzat en les dimensions següents: la relació entre consum i producció, l'autogestió dels projectes i la sostenibilitat de les vides de les persones que participen en els nostres col·lectius. En aquesta línia, hem descrit quines formes ha tingut el cooperativisme agroecològic per estendre's o créixer. Finalment, hem explorat els punts forts i febles que pot tenir la mida i l'escala dels sistemes d'aprovisionament d'aliments agroecològics en l'extensió de l'agroecologia per arribar a una part més gran de la societat.

EL COOPERATIVISME AGROECOLÒGIC A CATALUNYA: UN MOMENT D'INFLXIÓ

A Catalunya hem passat de poc més d'una dotzena de cooperatives i grups de consum agroecològic a principis del 2000 a les més de 160 repartides arreu del territori a dia d'avui. Ara bé, encara que hi ha una gran diversitat de sistemes d'aprovisionament agroecològic, el model predominant es basa en col·lectius de consumidores que estableixen relacions directament amb projectes productius que sovint no estan organitzats entre ells. La majoria dels grups de consum tenen entre 15 i 30 unitats de consum, molt pocs tenen la fórmula jurídica de cooperativa, molts estan donats d'alta com a associació i altres no estan jurídicament constituïdes. La majoria de grups no tenen botiga per vendre a persones no sòcies i funcionen amb el treball dels membres, però

sense remunerar les tasques. Sovint l'organització del col·lectiu es basa en comissions o grups de treball i les assemblees són els espais on es prenen les decisions.

El model majoritari vigent fins avui ha tendit a mantenir una mida reduïda de forma voluntària, amb la idea d'assegurar així una bona gestió i garantir la participació dels membres del grup. El model de creixement s'ha basat doncs en la multiplicació i replicació dels col·lectius, sovint amb un procés d'acompanyament per part dels projectes que ja funcionaven anteriorment.

D'altra banda, s'ha prioritzat conèixer directament com cultiven o elaboren les productores. Per aquest motiu, la certificació oficial de producció agrària ecològica atorgada pel CCPAE no ha estat central a l'hora de certificar que el producte és ecològic i s'ha deixat només pels casos en què no es coneix directament el projecte productiu.

Actualment, la situació no és la mateixa que la d'uns anys enrere o que la dels inicis del cooperativisme agroecològic. El producte ecològic és molt més accessible per a tota la societat, també a través dels canals de venda convencionals. En aquest sentit, són moltes les veus que alerten que l'espai que no ocupi aquest moviment anirà a parar a mans del mercat capitalista. Així, cada vegada es planteja més intensament la necessitat d'un canvi, d'un revulsiu dins del cooperativisme agroecològic que n'eviti l'extinció o l'absorció per part de sectors no agroecològics. Les participants de la recerca han aportat reflexions sobre la idoneïtat d'estendre el cooperativisme agroecològic a més sectors de la societat i sobre com es pot fer. Algunes veus es pregunten si això es pot aconseguir continuant amb el model que s'ha replicat fins ara: es pot fer accessible el producte agroecològic a més persones, amb una producció viable i preus justos, seguint amb les mateixes dinàmiques d'organització i creixement?

LA PRÀCTICA DE L'AUTOGESTIÓ

Algunes de les tensions més patents en la majoria de les experiències agroecològiques emergeixen quan parlem sobre què entenem per autogestió, un dels principals pilars del cooperativisme agroecològic. En els grups de consum organitzats de Catalunya s'ha apostat per l'autoorganització assembleària amb eines de gestió pròpies per resoldre les necessitats de manera directa, sense cap control o supervisió externa. Aquest tipus de pràctiques sovint s'han considerat des de molts sectors com a incompatibles amb la remuneració i la professionalització de tasques o amb l'augment de la mida del projecte per por a perdre l'autogestió del grup.

Aquestes dinàmiques han permès potenciar molt la coneixença entre les diferents unitats de convivència, i s'ha promogut que totes elles participin en els espais de presa de decisions i d'organització col·lectiva. No obstant això, trobem que l'exigència que totes les cistellaires realitzin totes les tasques suposa un inconvenient per a moltes persones per entrar en el projecte, i pot ser un inconvenient per a algunes que ja hi participen. És el cas de persones que passen per un moment en què no disposen del temps necessari, ja sigui per motius de feina, perquè han d'encarregar-se de tasques de cura, perquè participen en altres espais col·lectius. Així, malgrat que totes aquestes situacions són molt comunes i transversals a les vides de les persones, se solen abordar de manera puntual tot buscant solucions *ad hoc*. I, tanmateix, no s'acostuma a trobar una solució que s'ajusti a les necessitats individuals i això acaba suposant l'abandonament del col·lectiu.

Hi ha algunes experiències que, amb certes limitacions, s'han plantejat aquestes qüestions i miren d'abordar-les. Algunes ho intenten sent més flexibles amb la implicació, cobrint algunes tasques de manera remunerada o establint diferents nivells d'implicació dins dels projectes. En aquests casos, no s'exigeix una implicació gaire gran i, per bé que es fomenta, la participació no és obligatòria: es defineixen diferents capes de participació i, en tot cas, els canals de decisió són sempre oberts per a qui vulgui participar.

Del camp al plat.

LA RELACIÓ DIRECTA ENTRE CONSUM I PRODUCCIÓ

Un segon pilar del cooperativisme agroecològic ha estat l'establiment de la relació directa entre consum i producció. Aquestes relacions directes han aportat molta vitalitat i han permès establir mecanismes concrets de resolució de necessitats. El consum ha donat suport a la producció mitjançant certs compromisos de compra, i la producció ha possibilitat l'aprovisionament de productes agroecològics a un preu just. Però també trobem algunes limitacions en aquestes relacions directes. Per exemple, molts projectes productius valoren com a insuficients els volums de compra dels grups de consum, especialment en relació amb la feina de gestió que els suposa mantenir la relació directa. Cada projecte productiu acostuma a relacionar-se amb diversos grups de consum i a l'inrevés, fet que fa que es multipliquin les tasques de gestió associades a la relació directa i que els projectes acabin absorbits per la dinàmica quotidiana.

Sovint observem com el compromís, fonamentalment centrat en la compra, no acaba traduint-se en pràctiques més profundes de corresponsabilització. En aquest sentit, són poc freqüents els acords per compartir els riscos de la producció com, per exemple, les possibles pèrdues per causes meteorològiques o per plagues. Tampoc és habitual assumir la corresponsabilització en l'accés als mitjans de producció, el finançament, la planificació

de la producció, l'assoliment de bones condicions laborals o canvis normatius, entre d'altres.

Malgrat que els grups relativament més grans (al voltant del centenar de cistellaires) creen espais de coordinació amb algunes de les experiències productives que les abasteixen i s'estableixen compromisos amb la intenció de treballar per a la corresponsabilització d'alguns aspectes, segueixen alertant de les dificultats que els suposa. En aquest sentit, plantegen si grups amb una gestió interna millorada o grups amb més capacitat econòmica, més massa crítica i més volum de compra podrien facilitar establir mecanismes de corresponsabilització amb un impacte més gran en la viabilitat dels sistemes d'aprovisionament.

Lligat a aquesta idea de relació directa, trobem que hi ha moltes dificultats de comercialització per a les productores i l'escala actual dels sistemes d'aprovisionament els dificulta articular-se. En moltes ocasions, el fet de moure volums petits o molt parcialitzats genera dificultats logístiques i econòmiques que poden fer inviable la intercooperació. Sovint, els intents d'intercanviar producte, coordinar el transport o fer comercialització conjunta no tiren endavant, ja que els costos i ineficiències vinculades a l'economia d'escala ho impedeixen.

Aquest punt connecta directament amb la qüestió de la distribució i la intermediació. En general, s'ha fet molt d'èmfasi a

evitar els intermediaris, ja que es considera que podrien trencar les relacions directes amb la producció o provocar preus injustos. No obstant això, veiem que és molt habitual l'ús de distribuïdores o empreses intermediàries que ni es consideren agroecològiques ni de l'economia social i solidària, tant per part de productors que no poden treure tot el producte a través dels sistemes cooperatius, com per part de molts grups de consum que no poden mantenir relació directa per a tots els productes que necessiten. Per tant, hi ha necessitats que no s'estan cobrint amb dispositius propis del cooperativisme agroecològic. És per això que han sorgit experiències que han mirat de fer aquesta funció, resolent els problemes associats a l'escala actual dels sistemes d'aprovisionament, seguint principis cooperatius i agroecològics i incorporant experiències tant de consum com de producció.

MIRAR EL CAMÍ RECORREGUT PER ENCARAR EL FUTUR

L'escalabilitat i la mida dels projectes sempre han donat lloc a debats dins del cooperativisme agroecològic. La situació actual, en què hi ha un punt d'inflexió, amb amenaces i oportunitats, fa que el debat encara estigui més viu. Si volem millorar la sostenibilitat dels projectes agroecològics i estendre l'agroecologia i l'autogestió a més sectors de la societat, necessitem repensar críticament les pràctiques que estem duent a terme. El camí recorregut ha tingut èxit en molts sentits, però és necessari seguir analitzant el que hem fet fins ara i veure com construir el futur del cooperativisme agroecològic.

Mentre que els sistemes cooperatius d'aprovisionament d'aliments agroecològics que hem construït ens han permès proveir-nos d'aliments agroecològics en un moment en què no n'hi havia, donar suport a les iniciatives productives naixents o mantenir un espai de politització als barris i pobles, ara s'estan quedat curts en l'objectiu de fer sostenible la producció i l'extensió del consum al conjunt de la societat per aconseguir sobirania alimentària.

Ara bé, estem en un moment de visibilitat i creixement de les alternatives econòmiques i això és també una oportunitat per al cooperativisme agroecològic. Tot i que la relació entre l'espai de l'economia social i solidària (ESS) i el moviment agroecològic és evident, aquests han coexistit com dos espais amb dinàmiques bastant diferenciades. Del gruix d'iniciatives que s'emmarquen en el cooperativisme agroecològic són relativament poques les que, per exemple, formen part de la XES (Xarxa d'Economia Solidària) o que participen en les dinàmiques i els debats al voltant d'espais de l'ESS. Així mateix, cada vegada és més evident l'apropament entre aquests dos espais. Per exemple, hi ha hagut un augment de la participació agroecològica a la Fira d'economia solidària de Catalunya, on des del 2016 hi ha un espai específic per al sector de l'alimentació. També s'observa una forta presència de projectes agroecològics al Pam a Pam (mapa de l'ESS), tot i que queden moltes d'aquestes experiències per mapejar, especialment en l'àmbit de la producció i l'elaboració. Fins i tot, es planteja fer una sectorial agroecològica dins de la XES.

El fet d'apropar l'ESS pot afavorir el desenvolupament i la consolidació del cooperativisme agroecològic, ja que podria nodrir-se del bagatge i experiència de les

entitats de l'ESS, en àmbits organitzatius, de finançament, logístics o comunicatius. Si parlem de l'escalabilitat també és molt clar que el món de l'ESS pot obrir nous horitzons al cooperativisme agroecològic, amb experiències en sectors com per exemple, en el consum energètic (Som Energia) o de les telecomunicacions (Eti-com Som Connexió). I en aquest sentit, recuperar el cooperativisme de consum històric, fortament arrelat en les necessitats de les classes populars, pot contribuir a obrir nous imaginaris. En aquest sentit, aquest canvi d'escala en el consum podria facilitar també l'experimentació de noves formes de cooperativisme agrari, a partir de la cooperativització dels mitjans de producció agroecològics i la seva comercialització.

El debat segueix avançant i el desànim viscut en certs moments va donant lloc a l'efervescència i l'experimentació de fórmules diverses. En els espais de discussió que hem participat darrerament, són moltes les experiències de consum organitzat que estan compartint els debats interns que estan tenint i els canvis organitzatius que estan fent per tal de fer sostenibles els seus projectes. Són formes diverses i contingents a les realitats i necessitats locals, que compartides alimenten l'aprenentatge col·lectiu al que podem recórrer per encarar els reptes que estem vivint.

Venda agroecològica.

1. Per aquest estudi hem comptat amb el suport de l' *Ajut per a la realització de treballs de recerca en l'àmbit del cooperativisme* de la Fundació Roca Galès i l'ACCID.

Una economia ni teva, ni meva. Nostra!

CONSTRUÏM ESS A LA FIRA D'ECONOMIA SOLIDÀRIA DE CATALUNYA

Anna Sánchez Ribas

Tècnica de Comunicació de la XES

@XES_cat

Ja fa sis anys que la **Fira d'Economia Solidària de Catalunya**, organitzada per la Xarxa d'Economia Solidària (XES) s'ha convertit en l'espai de referència en el qual persones, projectes, moviments socials i organitzacions es troben durant 3 dies intensos per debatre, repensar-se, intercooperar, aprendre, mostrar-se, celebrar-se, compartir i construir estratègies i accions de consolidació de l'economia social i solidària. Un trobada que no només serveix d'aparador d'allò que som, sinó que analitza i s'enfoca en allò que volem ser: una alternativa a l'economia hegemònica actual i una eina per una societat més justa i igualitària. Enguany ho ha tornat a fer, en una sisena edició clarament marcada pel context sociopolític, que ha tingut lloc del 20 al 22 d'octubre al recinte Fabra i Coats del barri barceloní de Sant Andreu.

Milers de persones han passat per la FESC per conèixer de primera mà algunes de les **190 iniciatives ubicades a la nau d'exposició**. Alimentació, habitatge, roba, restauració, lleure, comunicació, cultura o educació són alguns dels sectors presents a la fira que segueixen demostrant des de la pràctica diària que totes les necessitats de la nostra vida quotidiana poden cobrir-se amb productes i serveis d'organitzacions que es construeixen des d'una base d'autoorganització, participació, feminisme, solidaritat, ecologisme i transformació social. Durant tota la fira, aquests projectes han generat una circulació total de **29.000 ecosols, dels quals 3.000 s'han intercanviat directament en altres monedes social**. A la moneda oficial de la XES, l'ecosol, enguany s'hi han sumat altres monedes socials del territori: la turuta, l'eco, la coop, l'hora, el trok i la gota.

Però si hi han hagut sectors protagonistes durant aquesta edició, aquests han estat sense dubte els de **finances ètiques i telecomunicacions**. Només calia fer una ràpida passejada per la nau Elissa Garcia per adonar-se de les llargues cues que es van generar al davant d'iniciatives com Fiare, Som Connexió o Coop57, entre d'altres. Durant les darreres setmanes la ciutadania ha vist com el trasllat de seu social d'alguns bancs de Catalunya a altres indrets de l'Estat espanyol ha ocupat moltes portades de diaris i minuts als informatius de televisió. El moment polític actual fa que cada cop més, **els i les ciutadanes busquin alternatives ètiques, sostenibles i arrelades al territori** que,

al contrari de les grans empreses i multinacionals, no busquen maximitzar beneficis sinó millorar la vida de les persones. Les iniciatives de l'economia solidària representen un model de negoci vinculat a l'entorn més proper i estan donant resposta a les inquietuds d'una ciutadania cada cop més conscient que el model de producció i consum ha de ser més just i sostenible.

LA COMUNITAT, AL CENTRE DE LA VI FESC

L'economia social i solidària i el moviment cooperatiu porten anys reflexionant sobre la propietat col·lectiva i la construcció d'un espai de gestió i pertinença més enllà de l'estat i el mercat, basat en principis cooperatius. Per aquest motiu, «**Ni teu, ni meu. Nostre! Fem comunitat**»

ha estat el lema escollit per aquesta edició de la fira, on s'ha volgut reflexionar i aprofundir al voltant de models de gestió públic-privada-comunitària de béns, serveis i equipaments que són de totes i tots. Què definim com a públic? Podem fomentar l'arrelament territorial a través de la gestió comunitària dels recursos? Com gestionem els comuns naturals: aigua, terra, ciutats...? Quina ha de ser la relació de l'ESS amb les institucions? Aquestes han estat algunes de les qüestions que s'han debatut en les **més de 50 xerrades programades** durant la fira al voltant de quatre eixos interdependents: **la comunitat, el procomú, la relació amb les institucions i allò públic**.

L'acte inaugural, amb la participació de Sandra Ezquerria, professora de So-

ciologia de la Universitat de Vic; Yayo Herrero, directora de FUHEM; Jordi Via, excomissionat d'Economia Solidària de l'Ajuntament de Barcelona, i Joan Subirats, professor de Ciències Polítiques de la Universitat de Barcelona ja donava algunes pistes de la complexitat i la necessitat de plantejar-nos aquestes preguntes. Els ponents van coincidir en que **allò públic ja no és només estatal o institucional** alhora que Subirats apuntava que «la lògica del capitalisme financer està reduint les capacitats del estat». Una altra de les conclusions compartides assenyalava la necessitat de que **l'economia social i solidària esdevingui un dispositiu per recuperar el sentit primigeni d'allò públic pel seu compromís amb allò comú i la seva capacitat de resiliència**. En aquest sentit, Yayo Herrero va assenyalar també que la sostenibilitat del model públic-institucional de cura de la gent gran és limitat i necessita «models comunitaris, sostinguts des de l'economia de cures i el feminisme crític».

LA FESC MÉS INTERNACIONAL

Un total de 15 països van participar com a expositors o ponents a la FESC 2017. La importància presència internacional d'aquesta edició s'entén per la decisió del Consell de la Xarxa Intercontinental de Promoció de l'ESS (RIPESS) de celebrar la seva reunió anual de treball a Barcelona, fent-la coincidir amb la Fira d'Economia Solidària. Així, països com **Camerun, per Àfrica; Japó, per Àsia; Xile, per Amèrica Llatina; Austràlia, per Oceania; Estats Units, per Amèrica del Nord o d'Itàlia i França, per Europa** van compartir les seves experiències en un carrusel internacional que va tenir lloc diumenge al matí. El públic assistent va poder aproximar-se

a temes com incidència política, gènere i ESS o articulació territorial gràcies a experiències desenvolupades localment arreu del món que poden replicar-se en altres contextos més propers, des d'un enfocament «del local vers el global». També cal fer especial menció als projectes de terres comunals de Portugal, la remunicipalització elèctrica d'Hamburg (Alemanya), l'economia feminista de Xile o les propostes d'economia social al nord del Marroc.

Altres activitats destacades en el programa han estat la **Desfilada de Roba Ètica i Sostenible**; la **TecnoFESC**, l'espai de projectes que aposten per la sobirania tecnològica; la **Trobada de Monedes Socials de Catalunya** o la xerrada sobre el paper dels **Ateneus Cooperatius a l'ESS**, que per primer cop han tingut un paper protagonista a la fira.

Des de la Xarxa d'Economia Solidària tampoc podem ni volem oblidar-nos d'**agrair a les 80 persones voluntàries i les comissions de treball la seva ajuda i energia incondicionals** en l'organització i desenvolupament de la fira. Sense la seva tasca constant, i sovint poc visible durant tot l'any, la fira no seria la meitat de valuosa del que és. Gràcies a continguts, a logística, a comunicació, a activitats lúdiques, a gestió de persones, a economia, a restauració. Gràcies al Xavi, al Ferran, la Sílvia, l'Esther, la Mònica, l'Alba, el Pau, el Suso i a molts altres per fer-ho possible. I a tots el Xavi, Ferran, Sílvia, Esther, Mònica, Alba, Pau i Suso que han fet que arribem on som ara. I a tots i totes les que faran que la fira també sigui una realitat i una celebració col·lectiva al 2018.

Si voleu sumar-vos a la comissió d'organització de la #FESC2018, podeu fer un correu a comunicacio@xes.cat.

Com ja és habitual, la Comissió de Balanç Social de la XES va presentar en el marc de la fira la **tercera edició de l'Informe del Mercat Social Català**, corresponent a l'exercici 2016. El document permet fer una fotografia de la situació de l'economia social i solidària a Catalunya en el moment actual i traçar una línia sobre la seva evolució.

Les dades recollides –i gràcies també als registres històrics, des de 2012– revelen que una organització de l'ESS té, de mitjana, 20 persones treballadores i factura al voltant de 750.000 euros. L'informe també conclou que **el conjunt de les organitzacions de la XES tenen una base social de 150.000 persones, generen 4.200 llocs de treball i facturen 150 milions d'euros**. Les conclusions de l'informe es basen en les 146 organitzacions que han fet Balanç Social i les 160 que es van incorporar al mapa Pam a pam durant l'any 2016.

L'organització de la Fira d'Economia Solidària va decidir **modificar l'horari d'obertura de la fira per facilitar la participació a persones visitants i expositores a la manifestació** de suport als presidents d'Òmnium Cultural i Assemblea Nacional Catalana, Jordi Cuixart i Jordi Sánchez, en previsió preventiva acusats d'un delictes de sedició. Per aquest motiu la nau d'exposició va romandre tancada i **es van suspendre les xerrades i activitats previstes pel dissabte 21 d'octubre entre les 16:30 i les 19:30 hores**.

Així mateix, durant tot el cap de setmana l'Ateneu L'Harmonia va exhibir una pancarta gegant amb la cara dels dos Jordis on es llegia el missatge *Freedom* (Llibertat).

Xavier Ferré
Historiador

Les associacions intermèdies –entre el capital-mercat i el treball– en la nostra contemporaneïtat han suposat –i suposen, a mode de teixit sociabilista– una via alternativa –el «tercer sector»– a la lògica individualista derivada de la generació de plusvàlues.

El text de Faura sintetitza, amb claredat, les institucions societàries del Principat que a les acaballes de la crisi política del vuit-cents i els primers vint anys del segle passat endegaren socors i agrupacions mútues, cooperatives de producció i de consum, agrupacions agràries que maldaven per l'organització i distribució dels recursos derivats del conreu: l'origen, en part, del sindicalisme de classe.

El text s'organitza a partir de la federació de les Cambres de Cooperatives

L'economia social catalana, la distribució comunitària del guany.

de Catalunya i Balears (1899) –les quals degueren tenir com a referent l'Aliança Cooperativa Internacional (1895). N'analitza el reglament intern, els congressos –en el de 1902 es delimità la funció de les cooperatives al si del moviment obrer–, els lideratges, la publicació d'un primer òrgan de difusió, *Revista Cooperativa Catalana* i la coordinació de primeres societats obreres (p. 17), amb implantació territorial homogènia en deu regions. Faura en detalla la limitació –com a crisi de creixement– quan el moviment obrer es veié representat en l'expansió de l'anarcosindicalisme en el període 1917-1923.

Aquest nucli cooperatiu esbossat prioritza organitzacions representatives de l'economia social, o distribució comunitària del guany. Entre el segon i vuitè capítol, desenvolupa les característiques d'associacions professionals sectorials (pòsits, sanitat, obrers). En conseqüència, el treball consta de dos capítols centrals: el quart, dedicat al sindicalisme agrari; i el setè, centrat en la relació entre ateïsmes, formació i cooperativisme. En ambdós apartats es concentra,

pràcticament, el sentit econòmic col·lectiu de l'associacionisme obrer –urbà i rural– que exposa un model educatiu integrador –alternatiu al formalitzat per l'estat– orientat a vincular la formació intel·lectual i pràctica. De fet, la vinculació entre cooperació i cultura ha estat una aportació superior legitimadora de les classes subalternes i quadres intermedis tècnics (els sindicats professionals, que haurien d'haver merescut un capítol). Clou el text l'impuls associatiu d'institucions municipals i de la Mancomunitat (1914-1923), que exercí la funció estructuradora regional de les federacions agràries.

L'economia social catalana –deutora dels treballs precursors d'Albert Pérez Baró– aporta una tipologia de formes associatives de caràcter policlassista, les quals –segons els objectius definidors– s'unificaven en la configuració d'un tipus de solidaritat –com a «poder compensador»¹ no tan sols basada en el contracte, sinó com a societat del benestar.

1: Francesc Roca: «Els poders compensadors», *L'Econòmic* [Presència], 29-XI-2015, p. 23.

L'economia social catalana als inicis del segle XX. Cooperació, solidaritat i valors.

FAURA VENTOSA, Ignasi
Lleida: Pagès editors, 2016
ISBN 9788499757261
100pàgs. / 24 x 17 cm

Fundació
ROCA GALÈS
CATALUNYA

Aquest llibre el trobareu
a la biblioteca del Centre
de Documentació Cooperativa
rocagales.cat

EL MÈTODE BATES, la solució natural als problemes de vista

Orit Kruglanski

Cos, cooperativa de salut
@COS_cooperativa

L'augment de problemes visuals al llarg de les darreres dècades ens porta bones notícies: la pèrdua de la vista no és una simple qüestió genètica; alguna cosa podem estar fent per veure-hi tots pitjor. Són bones notícies perquè està a les nostres mans canviar-ho.

El canvi d'hàbits és el punt clau del mètode Bates de reeducació visual.

El Doctor Bates era un oftalmòleg nord-americà que va dedicar la seva vida a la investigació de les causes dels problemes visuals. Insatisfet amb la correcció mecànica amb ulleres, va buscar la manera de curar els ulls dels seus problemes visuals. Va examinar milers de persones amb i sense problemes de vista i va arribar a la conclusió que hi ha una diferència

en hàbits entre les persones que hi veuen bé i les que tenen problemes de visió. Va dedicar-se a ensenyar bons hàbits de visió amb persones amb problemes de vista i recuperaven la visió.

Els bons hàbits de visió són simples i gairebé evidents.

El primer, i més important, és la relaxació. Moltes persones s'adonen que, quan estan relaxades, hi veuen millor. Els ulls, com qualsevol altra part del cos, funcionen millor quan estan relaxats. Un problema visual ens indica una tensió crònica als ulls.

Parpelleja sovint; descansa els ulls tancant-los en la total foscor; mira a la llunyania; respira. Tot això ajuda a relaxar la vista i la millora es nota de seguida.

El segon hàbit és el moviment. Els ulls estan fets per estar en constant moviment. Mirar un detall i després mirar-ne un altre, mirar quelcom de ben a prop i després de lluny. No fixis la mirada, intenta tenir-la sempre ballant, curiosa.

Relaxa el coll, acompanya amb el cap el moviment dels ulls.

El tercer hàbit és l'ús correcte de la visió central i la visió perifèrica. La visió central és molt precisa, i la perifèrica és àmplia. Posa la teva atenció en el detall més petit, adona't que fins i tot mirant una lletra petita pots mirar-ne la part de dalt o la part de baix (precisió central). Al voltant del detall, desplega la perifèria en totes les direccions (amplitud perifèrica). Tenim tendència a mirar un objecte –per exemple un telèfon– tot a la vegada, i en canvi ignorar tot el que està fora de la pantalla. En aquest cas estem demanant amplitud en la visió central i ignorant gran part de la perifèria.

El Doctor Bates ens va ensenyar que el retorn als bons hàbits de visió millora la vista i proporciona benestar al cos i a la ment. Com qualsevol canvi d'hàbits, és un procés (i no un miracle instantani) els beneficis del qual són molts i de llarga durada.

PRESÈNCIA DE L'ALTERITAT

Daniel Jover
@rocagales

És possible sentir nostàlgia del que mai s'ha tingut...?

PAUL VALERIE

La fraternitat és la prova del vincle humà mentre que ens obre la presència de l'alteritat. Mentre que la llibertat i la igualtat em remetent a mi mateix, a processos d'identitat i identificació, la fraternitat em parla de l'altre, del risc i promesa dels altres, de l'angoixa i inquietud que representa sempre l'alteritat. No és una declaració de nostàlgia cap als somnis fracassats, sinó de confiança en un avenir millor per a la societat.

Fraternitat i solidaritat remetent a dues perspectives diferents. Davant una situació de crisi i drama humanitari, la fraternitat té una dimensió col·lectiva ja que equilibra autonomia i solidaritat. La fraternitat eleva el nivell de democràcia al més alt nivell. Suposa una ètica que dona raons per viure i estar-li agraït a la vida al mateix temps que expressa un cert tipus de relació i estil de vida més autònom, comunitari i autogestionari.

S'oposa a la deriva individualista i utilitarista que amenaça la nostra societat provocant el nihilisme... on la suposada tolerància a la independència de criteri per tot *-laissez faire, laissez passer-* (o com diu el refrany: *Ande yo caliente y ríase la gente*) es pot convertir en indiferència i desinterès enfront dels altres. És necessari pensar el col·lapse de la nostra civilització com una oportunitat per intervenir i transformar la realitat. No queda més remei que conviure amb el procés de mutació tecnocultural i ruptura del model però prenent consciència. Fraternitat és, doncs, una lògica que prioritza l'atenció incondicional a l'altre i postula que la meua llibertat no es pot completar sense la llibertat dels altres i en aquest sentit jo soc responsable. Ens posa a l'altura del rostre de l'altre i ben a prop del pròxim germanat per la pertinença en el mateix gènere humà. Ens connecta amb totes les tradicions d'emancipació i saviesa. Hi ha raons per a l'esperança.

Valors i preus
cooperatius

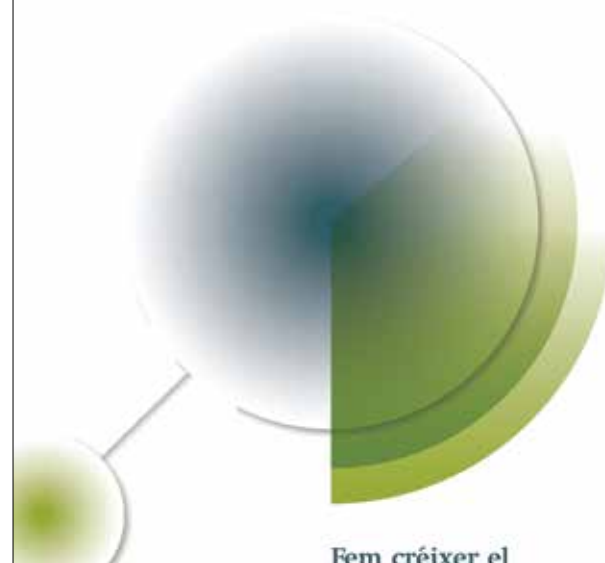
**Les assegurances
també poden ser
ètiques.**

Més de 1.850 cooperatives
assegurades

www.arccoop.coop

**Fem créixer el
moviment cooperatiu
i donem veu a les
cooperatives de treball**

Federació de Cooperatives
de Treball de Catalunya

Presenta a les xarxes
socials nos a

Facebook i Twitter

Premià 15, 1r pis
08014 Barcelona
933 18 41 62

www.cooperativetrebll.coop

www.femescala.coop
info@femescala.coop
 c. Bailèn 5, baixos
 08010 Barcelona
 tel. 93 532 36 26

ÈNCIA - COHESIÓ - ESTALVI - ECONOMIA SOCIAL - TRANSPARÈNCIA - COHESIÓ - ESTALVI - ECONOMIA

Administrem comunitats veïnals i lloguers

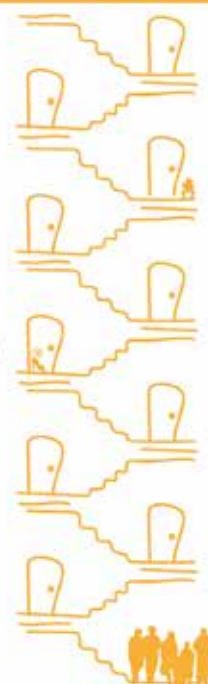
Què fem?

- Administració de comunitats veïnals
- Administració de lloguers
- Gestió de proveïdors
- Assessorament legal
- Acompanyament dels usuaris

Com ho fem?

- Compromís mediambiental i social
- Estalvi econòmic i transparència
- Millora de la qualitat de vida
- Bon servei i millora constant

Més informació a www.femescala.coop

BARCELONA METRÒPOLIS

Núm. 105. Octubre 2017. Barcelona

www.barcelonametropolis.cat

bcnmetropolis@bcn.cat

@bcnmetropolis

La coberta i contracoberta d'aquest exemplar és a càrrec de l'il·lustrador i dissenyador Miguel Gallardo. Destaquem el dossier central **MONEDES COMPLEMENTÀRIES**, amb diversos articles entorn dels precedents i fonaments teòrics i pràctics dels diversos mètodes alternatius d'intercanvi, incloent-hi els no estrictament monetaris, com els bancs del temps i diversos tipus d'organitzacions cooperatives.

A més d'experiències acostades en el temps i l'espai com la *grama* de Santa Coloma de Gramenet o l'*ecoseny* de l'Ecoarxa Montseny, també són protagonistes d'aquest dossier altres sistemes reeixits com la cooperativa suïssa de crèdit empresarial WIR, la Iliura de Bristol, la moneda del municipi austríac de Wörgl –amb resultats espectaculars durant els anys de la Gran Depressió– i els LETS (Local Exchange and Trading Systems), sorgits el 1983 al Canadà.

Mereixen un article a part les ecoarxes que es van crear a Catalunya a partir del 2009 i la Cooperativa Integral Catalana, generadora de nombrosos projectes econòmics alternatius.

JORNADA

Núm. 0. 1 d'octubre 2017. Barcelona

www.diarijornada.coop

contacte@diarijornada.coop

@diarijornada

Número zero del nou diari cooperatiu *Jornada* en llengua catalana, en edició especial per al dia 1-0. Un nou diari multiplataforma (paper i digital), com reflecteix la seva directora Laia Altarriba a l'«Editorial 0», en forma d'un nou color a la paleta, una nova finestra al món, o una nova plaça on seure.

Jornada es defineix a ella mateixa com un nou mitjà pensat des de baix i des de les esquerres i obertament feminista.

Aquest número zero és un tast del que serà la *Jornada* dels diumenges, però que surt al carrer un dia històric, l'1-0, que va marcar un dia abans i després a Catalunya i a l'Estat.

Es tracta d'un mitjà generalista, amb informacions dels principals temes d'actualitat política, social, econòmica i cultural, a través d'un periodisme rigorós, contrastat i de qualitat amb perspectiva crítica i transformadora.

En aquests moments estan en plena campanya de captació de persones sòcies consumidores o entitats col·laboradores, així com de subscripcions, que poden ser sencera en paper, de cap de setmana o digital.

La seva idea és poder treure el número 1 a començament de 2018.

S'ACABA EL TEMPS! NO DIGUIS ALLÒ DE "JO PASSO"

31 DESEMBRE

 twitter.com/lagrossacat facebook.com/lagrossacat

1r PREMI 100.000€
PER CADA BITLLET DE 5€

loteriadecatalunya.cat

LOTERIA DE CATALUNYA

Tria-la
Tots hi guanyem

GROSSA
CAP D'ANY

